

Сучасні технології аудіовізуального перекладу

Сучасний глобалізований світ вимагає швидкого обміну як інформацією, так і культурними надбаннями, створення можливостей для «споживання» іншомовної продукції. Ми дослідили один із видів сучасної перекладацької діяльності, а саме: аудіовізуальний переклад.

Аудіовізуальний переклад має справу не тільки з системою еквівалентних зв'язків між двома мовами, але й зі специфікою функціонування та реалізації цієї системи. А саме дослідження процесу перекладу пов'язані з прикладними завданнями, тобто з теорією та практикою перекладу, когнітивною лінгвістикою, транслятологією, культурологією, психолінгвістикою тощо. Отже, аудіовізуальний переклад зараз – це прояв міжкультурної комунікації, при якому треба враховувати не лише всі фактори мовного «відтворення», а й лінгвокультурологічні особливості вихідної мови, яка втілює безпосередньо створену картину світу (реальну чи уявну). Відтворення – вид літературної творчості, коли текст, що існує в культурному середовищі певного етносу й відображає його національні особливості, картину світу тощо, опиняється на ґрунті іншої культури зі збереженням тонкощів змісту, образної системи, національної своєрідності [2, с. 76].

Сучасний аудіовізуальний переклад – процес складний, оскільки поєднує в собі різні види перекладів, вимагає умінь використання спеціальної апаратури, довготривалої підготовки спеціалістів тощо. Традиційно основними видами аудіовізуального перекладу вважаються субтитрування, закадрове озвучення та дубляж. Проте, з часом стали з'являтися й інші технології. Технології аудіовізуального перекладу базуються на таких видах, як синхронний, коли перекладач відтворює текст іншою мовою відразу (чи одночасно) з виходом повідомлення; як мультимедійний, метою перекладу є відтворення мультимедійної продукції іншою мовою з його адаптацією для

іншої культури. Синхронний переклад, наприклад, одноголосий закадровий, накладається на оригінальну мову, або субтитри застосовують при технічних або часових обмеженнях підготовки, наприклад, для фільмів на кінофестивалях. Мультимедійний переклад – складніший вид, здійснюється, як правило, повна переозвучка. У працях багатьох дослідників синхронний та мультимедійний переклади часто ототожнюють із аудіовізуальним.

Аудіовізуальний переклад виникає тоді, коли літературний твір (сценарій), створений на основі певної культури та втілений режисером у фільмі, змінює адресата. Проблема перекладу фільму (відтворення його тексту) для іншомовної аудиторії є однією з найактуальніших для сучасної теорії й практики перекладу. Тому цілком логічно, що виникають проблеми адекватного перекладу (відтворення зрозумілої для іншомовного реципієнта інформації) зі збереженням картини світу (бачення світу), перенесення особливостей індивідуально-авторської мови, що втілилися у структурі тексту в цілому, архітектурі кожного художнього образу, мовленні дійових осіб.

Сучасний аудіовізуальний переклад базуються на дубляжі, багатоголосому закадровому озвученні, субтитрах та інших технологіях, які пов'язані з технічними можливостями, практичною необхідністю використання, аудиторію споживачів тощо. Розглянемо деякі з них.

1. *Дубляж* (англ. *Dubbing*) – вид перекладу, коли здійснюється повна заміна оригінальної звукової доріжки на іншу мову з метою транслявання фільму в іншомовному середовищі.

2. *Багатоголосе закадрове озвучення* (англ. *Voice over*) – різновид озвучення, коли при закадровому перекладі зберігається приглушена оригінальна звукова доріжка, на яку накладається доріжка з перекладом. Кожну роль озвучує іншою мовою окремий актор (Одноголосе закадрове озвучення – всі ролі озвучує один актор. Типове для перекладу інтерв'ю, документальних фільмів, серіалів та програм. Двоголосе закадрове озвучення – всі чоловічі ролі озвучує один актор, а всі жіночі – одна акторка).

3. *Субтитри* використовують переважно для людей з вадами слуху (англ. *Subtitling for the Deaf and Hard of Hearing*) – субтитри, що мають додаткову інформацію про звуки оточення. Субтитри (англ. *Subtitles*) – текстова версія, що супроводжує аудіовізуальну продукцію і переважно має вигляд написів у нижній частині кіноекрану.

4. *Часткове дублювання або коротка синхронізація* (англ. *Partial dubbing* або англ. *Concise synchronisation*) – дублювання лише частини тексту для розуміння цільовою аудиторією.

5. *Подвійна версія* (англ. *Double version*) – фільм, що має дві або більше мов, що їх використовують актори. Кожен актор говорить власною мовою, потім виконується дублювання та синхронізація фінального продукту.

6. *Вільне коментування* (англ. *Free commentary*) – переклад, спрямований на носіїв іншої культури, що містить більше роз'яснювальної інформації.

7. *Рімейк* (англ. *Remake*) – переозвучування фільму з метою його адаптації для глядачів-носіїв інших культур. Найбільш типовим прикладом є переробка європейських фільмів для американського ринку.

8. *Звуковий опис* (англ. *Audio description AD*) – додатковий опис візуальних особливостей фільмів для людей з вадами зору.

9. *Суртитли* (англ. *Surtitles*) або *супертитли* (англ. *Supertitles*) – подібні до субтитрів, але ідуть одним нерозривним рядком і застосовуються для перекладу опери або театральної вистави.

10. *Виклад подій* (англ. *Narration*) – аудіозапис (озвучка) тексту, а не його виконання, чим відрізняється від одноголосого закадрового перекладу.

11. *Живе субтитрування* (англ. *Live subtitling*) – використовується для прямих включень у випадку відсутності звуку, або пояснення сюжету тощо [1].

Можна зробити припущення, що вибір виду аудіовізуального перекладу в деяких країнах склався історично.

Алгоритм опрацювання аудіовізуального матеріалу такий: 1) спочатку працює перекладач (розшифровує, розпізнає, перекладає аудіоматеріал, кінотекст); 2) редактор редагує текст; 3) звукорежисер розкладає носій на відео,

звукову та текстові доріжки; 4) диктор начитує текст у студії; 5) режисер накладає звук (на текст оригіналу, чи створюється нова звукова доріжка, залежно від потреб та технічних можливостей); 6) звук та відео суміщають, здійснюють кодування; 7) субтитри (залежно від технічних можливостей чи потреб, текс-оригінал видаляється, створюється новий текст-переклад).

Аудіовізуальний переклад постійно ускладнюється, що пов'язано сьогодні також із проблемами локалізації перекладних аудіовізуальних творів. Комплексний характер дій аудіовізуального перекладача, що включає не лише безпосередньо переклад, але й укладання субтитрів, підготовку тексту для подальшого озвучування в студії, синхронізацію тексту перекладу та відеоряду, запис дубляжу – усе це свідчить про актуальність розробки проблем «аудіовізуального перекладу», необхідність підготовки спеціалістів у цій галузі. Увага дослідників зосереджується також не лише на вивченні міжмовних закономірностей лінгвістичного перенесення, а й на особливостях сприйняття перекладеного тексту різними категоріями глядачів, оцінку якості перекладу аудіовізуальних творів, дидактичний потенціал аудіовізуального перекладу тощо.

Проведене нами дослідження «відтворення» англomовних фільмів та телетрансляцій українською мовою переконує в тому, що така діяльність складна: технології «відтворення» аудіовізуального продукту для нової (іншомовної) аудиторії відбуваються з урахуванням соціальних, культурних та інших особливостей та визначаються у кожному конкретному випадку.

Література:

1. Переклад мультимедійної продукції. Матеріал з Вікіпедії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Переклад_мультимедійної_продукції (дата звернення 19.11.2021).
2. Тупиця О. Ю. Перекладацькі трансформації етнічної картини світу поетичного тексту. *Філологічні науки*. Полтава. 2018. № 28. С. 73-77. URL: <http://philstudies.pnpu.edu.ua/article/view/191662> (дата звернення 19.11.2021).